

**แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 1***

อารีย์ ลอยเมฆ**

รศ. ดร.ธานี เกสทอง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 21 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 201คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว ประกอบด้วย 5 แนวทางคือ 1.สถานศึกษาควรดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นกรรมการ 2. ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ความสามารถและสร้าง ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา 3.สถานศึกษาควรจัดระบบและเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างแท้จริง 4. สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกรรมการสถานศึกษาและชุมชน 4. รับฟัง เปิดโอกาสให้คณะกรรมการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจ และวางแผนการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, แนวทาง

*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2554

** นักศึกษาคณะครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

***อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

The Participation Method in School Administration of Basic Education Institution Committees in Kao Liao District of Nakhon Sawan Educational Service Area 1

Aree Loymek

Assoc. Prof. Dr. Thanee Gesthong

Abstract

The purpose of this research was to explore existing problems of the administration of basic education committees and present the participation method to the administration of the basic education institution committees in Kao Liao district of Nakhon Sawan Education Service Area 1.

The population of this research was 201 basic education institution committee members of Nakhon Sawan Education Service Area 1 from 21 primary schools in Kao Liao district. The instrument used for data collection was a 5-point rating scale questionnaire. The statistics collected for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The research results were:

1. The problems of the participation method in school administration of the basic education institution committees of Nakhon Sawan Education Service Area 1 involved academic matter, financial problems, personnel problems, and general education affairs and were at the moderate level.

2. The participation method in school administration of the basic education institution committees in Kao Liao district of Nakhon Sawan Education Service Area 1 consists of five methods: 1) The school should operate to seek the basic education institution committee members who have the greatest ability and knowledge; 2) Set up a system to develop their knowledge and make them understand the duty of the basic education institution committee; 3) The school should implement a system when there is opportunity for the basic education institution committee to maximize participation in working with the school; 4) Keep good and warm relationships between the school and the committee, as well as with the community; and 5) To acknowledge and give the opportunity to the basic education institution committee to express opinions and participate in designating vision, missions, and work plans.

Keyword : participation, method

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และ สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา แห่งชาติ การจัดการศึกษาของรัฐ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ซึ่ง กำหนดไว้ใน มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน มาตรา ๘๐ (๔) มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการ กระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 : 15-24) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา ๘ (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา ๕ (๒) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมาตรา ๓๕ ให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : 4 - 12)

จากผลการวิจัยของสุภางค์ จันทวานิชและคณะ เรื่องคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาใน ชนบท พบข้อสรุป เกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียนประถมศึกษาว่า การมี ส่วนร่วมอย่างแท้จริงในระดับที่เกิด สำคัญว่าโรงเรียนเป็นสมบัติที่ทุกคนต้องช่วยกันทำนุบำรุง ยังมีอยู่น้อย ในส่วนคุณสมบัติ ของผู้สำเร็จ การศึกษา พบว่ามีความไม่สอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังจากชาวบ้านกับความต้องการของ กระทรวงศึกษาธิการและยังพบว่าโรงเรียนได้รับเงินบริจาคจากชุมชนที่เป็นแหล่งเงินนอกงบประมาณ โรงเรียนนั้นจะมีโอกาสจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้มากกว่าโรงเรียนที่ขาดแคลน (สุภางค์ จัน ทวานิชและคณะ. อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540 : 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิใน ฐานะกรรมการในคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นในระดับจังหวัด อำเภอ หรือ การเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน บุคคลเหล่านั้นมีบทบาทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษา หรือรับทราบการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าว ถือเป็นจุดอ่อนของระบบคณะกรรมการในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับ โรงเรียน ซึ่งเป็นระดับที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (วิไล ตั้งจิตสมคิด. 2544 : 154-155).

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 อำเภอเก้าเลี้ยว จำนวน 21 โรง จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทุกโรงเรียน มีการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน

การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดอำเภอเก้าเลี้ยว รอบที่ 2 (2549-2553) พบว่ามีโรงเรียนที่ได้รับการรับรอง จำนวน 16 โรงเรียน ไม่ได้รับการรับรอง จำนวน 5 โรงเรียน และผลการประเมินทุกมาตรฐานไม่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. 2552 : 5-6) เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้รับการรับรองและมีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา ในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะสนองนโยบายรัฐบาล ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษานับเป็นตัวแทนของชุมชนที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทใกล้ชิดกับระบบการบริหารของโรงเรียน

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหา และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต อำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด และทฤษฎีตามแนวคิดของอัฟฮอฟฟ์และยาดาว (Uphoff & Yadav) พิจารณาได้จากพฤติกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สามารถสรุปเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ได้ดังภาพประกอบ 1

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
เขตอำเภอ เก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์

เขต 1

- การบริหารงาน
 - งานวิชาการ
 - งานงบประมาณ
 - งานบุคคล
 - งานบริหารทั่วไป
- การมีส่วนร่วม
 - การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - การมีส่วนร่วมในการวางแผน
 - การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
 - การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางการมีส่วนร่วมในการ
บริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต
อำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 21 โรงเรียนทั้งสิ้น 201คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วม ในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต อำเภอแก้วแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 97 ข้อ โดยในแต่ละด้านจะพิจารณาสอบถามในพฤติกรรม 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอแก้วแก้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตอำเภอแก้วแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1 ทุกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

2. ผู้วิจัยไปส่งและติดตามแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 18 - 31 มีนาคม 2554 และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจำนวน 199 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 99 บันทึกลงในแบบลงรหัส เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. จัดทำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ร่วมประชุมกระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอแก้วแก้ว

5. จัดประชุมการสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุม โรงเรียนอนุบาลแก้วแก้ว ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2554 โดยนำประเด็นปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยพิจารณาปัญหาลำดับสูงสุดในองค์ประกอบของแต่ละด้าน มาประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอแก้วแก้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามปัญหาการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) แล้วแปลผลตามเกณฑ์ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550: 69)

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำมาสังเคราะห์เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ปัญหาด้านการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

1. สถานศึกษาควรดำเนินการ เพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นกรรมการ

2. ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ความสามารถและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกชุด ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการสถานศึกษา
3. สถานศึกษาควรจัดระบบและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยสถานศึกษาควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุม กรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมภาคเรียนละ 2 ครั้ง คือ ก่อนเปิดเรียน 1 ครั้ง และก่อนปิดภาคเรียน 1 ครั้ง
 - 3.2 ควรเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาและเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้คณะกรรมการพิจารณา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างแท้จริง ทุกครั้งที่มีการประชุม
 - 3.3 ควรกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน และแจ้งวาระการประชุมพร้อมรายละเอียด ให้คณะกรรมการศึกษาล่วงหน้าก่อนการประชุม
 - 3.4 ควรกำหนดเวลาในการประชุมให้อีกรวมการทุกฝ่าย เพื่อให้สามารถเข้าร่วมประชุมได้ทุกคน เช่น จัดประชุมในวันหยุด หรือนอกเวลาราชการ
4. สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกรรมการสถานศึกษาและชุมชน
5. รับฟัง เปิดโอกาสให้คณะกรรมการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจ และวางแผนการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในตามขอบข่ายภารกิจบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป จากการวิจัย พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล เกษสุพรรณ (2552) สามารถ อินปัน (2551) และเว่น ศรีสมบัติ (2550) มะลิกามาศ เสงี่ยมแก้ว (2550) ประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2548) กมลชัย ศิริศรี (2546) อรรถนพ จุจันทร์ (2546) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนมากมีการประชุมเพียงไม่กี่ครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ด้านการบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 งาน ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน การบริหารงานไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า เป็นหน้าที่ของโรงเรียนอยู่แล้ว จึงเข้ามามีส่วนร่วมในบางงานหรือบางครั้ง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ด้านการจัดการเรียนการสอน อีกประการหนึ่งคณะกรรมการอาจมีความรู้

ความสามารถไม่เพียงพอที่จะร่วมจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรการสอน หรือ คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่างานวิชาการ เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะวิธีการ แก้ปัญหาดังกล่าว ว่า ควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดการอบรมสัมมนา พาศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทในการวางแผนงาน วิชาการเป็นที่ยอมรับมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้คณะกรรมการสถานศึกษา และยอมรับความ คิดเห็นในการตัดสินใจ ของคณะกรรมการ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล เกษสุพรรณ (2552) เอื้องทิพย์ สีเหนียง (2551) และเว่น ศรีสมบัติ (2550) มะลิกามาศ เสงี่ยมแก้ว (2550) ประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2548) ที่พบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนด้านวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต อำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหาร งบประมาณ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการอาจยังเข้าใจว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ในการเสาะแสวงหา บริจาคทรัพย์ให้กับโรงเรียน คณะกรรมการที่มีรายได้น้อย ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ จึงไม่กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ ส่วน คณะกรรมการที่ค่อนข้างมีฐานะหรือมีฐานะ ต้องประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจส่วนตัว จึงมักไม่มีเวลาและให้ ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุม อบรม วางแผน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น ผู้เชี่ยวชาญได้ เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว ว่า ควรจัดให้มีการร่วมจัดทำโครงการออกกฎ ระเบียบข้อปฏิบัติงานด้าน งบประมาณของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของภาคีฝ่ายต่าง ๆ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการแสดงความคิด เห็นด้านการบริหารการเงิน ผู้บริหาร และคณะครู ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารต้องแจ้งสถานะการเงินให้คณะกรรมการทราบทุกครั้งที่มีการ ประชุม จัดให้มีกองทุน สวัสดิการ โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นคณะกรรมการตรวจติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล เกษสุพรรณ (2552) สันติสุข อยู่สุข (2551) และเว่น ศรีสมบัติ (2550) มะลิกามาศ เสงี่ยมแก้ว (2550) ประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2548) ที่พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต อำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารบุคคล โดย ภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจติดด้วยข้อกฎหมาย ระเบียบ หรืออาจเป็นเพราะกรรมการ ยังให้เกียรติผู้บริหาร หรือคณะครู การบริหารบุคคลจึงยกให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน จึงเข้ามามีส่วนร่วมใน บางงาน หรือบางโอกาสเท่าที่จำเป็น ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว ว่า ควรจัดให้มีการ

จัดทำการออกกฎ ระเบียบข้อปฏิบัติงานด้านบริหารงานบุคคลของโรงเรียนของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของภาคีฝ่ายต่าง ๆ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมครุมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ หรือร่วมแสดงความยินดีในโอกาสที่ครุมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้เป็นคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของครุ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล เกษสุพรรณ (2552) สันติสุข อยู่สุข (2551) และเว่น ศรีสมบัติ (2550) มะลิกามาศ เสี่ยมแก้ว (2550) อำนวย มีศรี (2548) ประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2548) ที่พบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนด้านบริหารมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการต้องประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจส่วนตัว จึงมักไม่มีเวลาและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุม อบรม วางแผน หรือปฏิบัติงาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นหรือคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนอยู่แล้ว ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวว่า ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้หลากหลาย เกิดประโยชน์สูงสุด จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิล เกษสุพรรณ (2552) และเว่น ศรีสมบัติ (2550) ประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2548) ที่พบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ด้านการบริหารทั่วไปมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

จากการที่ผู้เชี่ยวชาญได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. สถานศึกษาควรดำเนินการ เพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาเป็นกรรมการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา สถาพรจนา (2549 : 247) ที่พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมมีความรู้ ความสามารถและศักยภาพด้านต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ

2. ควรจัดให้มีระบบการพัฒนาความรู้ความสามารถและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกชุด ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาให้รู้

บทบาทหน้าที่ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเมื่อคณะกรรมการสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในบทบาทหน้าที่เป็นอย่างดีแล้ว ก็น่าจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและแก้ปัญหาต่างกล่าวข้างต้น สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริยุพา สกุลตะเสถียร (2546 : 192-193) ที่กล่าวว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นการอบรมจะช่วยให้เกิดความชัดเจนในหน้าที่แก่คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมมีมากขึ้น การที่จะให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามบทบาทหน้าที่นั้น ต้องมีการให้ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เสียก่อน ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับตนเองและดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสภาพบริบทที่เอื้อต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. ควรมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ในโรงเรียนแต่ละขนาด เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแตกต่างกันไป
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในภาระหน้าที่และสร้างความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมในการบริหาร ไม่ควรใช้ระบบตัวแทนเข้าร่วมประชุม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางในการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่สำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- กมลชัย คีรีศรี. (2546). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- แฉะเว่น ศรีสมบัติ (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านใหม่ปางมะค่า (ภูสิงห์อนุสรณ์). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์ธนะ. (2550). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี : ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์.
- ถวิล เกษสุพรรณ. (2552). การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประสิทธิ์ ศรีจันทร์. (2548). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบรรพตพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มะลิกามาศ เสงี่ยมแก้ว. (2550). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550,”(2550,24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 15-24.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์. ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.
- ศักดิ์ดา สดภาพรจนา. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สันติสุข อยู่สุข. (2551). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การ
บริหารการศึกษา). อุตรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สิริยุพา ศกุลตะเสถียร. (2546). การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การ
บริหารการศึกษา). นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- อรรณพ จุจันทร์ (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). เขียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเขียงราย.
- อานวย มีศรี (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
